

DECEMBER
2023

LEVENDE NATUR

ÅRGANG 41

DERFOR TRUER DIN LAKS KEJSERPINGVINENS OVERLEVELSE

Side 17
**5 NATUR-Oplevelser
I VINTERLANDSKABET**

Side 22
**UGANDAS KVINDER
STYRKER NATUREN**

Side 28
**WWF ETABLERER VERDENS
FØRSTE ÅLEREFUGIUM**

DER ER SÅ MEGET, VI IKKE HELT FORSTÅR ...

Min fascination og interesse for naturen har altid været enorm. Derfor var det et naturligt valg at blive biolog tilbage i 1997, da jeg stod med alle livets muligheder blotlagte og åbne. Dengang havde jeg en stor passion for at studere verdens nok mest sjældne og mystiske kattedyr, sneleoparden, og så snart jeg fik muligheden, købte jeg billet og stak afsted til Nepals frostklare, sneklædte bjerge for at komme tæt på 'bjergets spøgelse', som den også bliver kaldt. Jeg oplevede den aldrig i naturen dengang, og skuffelsen var til at føle på. I dag ved jeg, at en del af min fascination af sneleoparden – og ja, af al vild natur – skyldes, at den på sin egen måde forbliver et mysterium for os mennesker. Selvom vi prøver at komme tæt på, studere og forstå den og også hele tiden bliver klogere, så er den så ufattelig kompleks, forunderlig og mystisk, så vi aldrig kommer til fuldt ud at begribe dens storhed, skønhed og styrke. Vi kan kun tage den ind og nyde de glimt, den giver os lov til at opleve.

Problemet er, at mange af os, der bor i byen langt væk fra naturen, godt kan glemme, hvor fantastisk den rent faktisk er. Midt i de mange nære valg og dilemmaer kan det godt blive uskarpt og sløret for os, hvorfor den er værd at kæmpe for. Den presser sig ikke på ligesom regninger, valg af aftensmad eller notifikationer fra AULA for nu at tale ind i et fælles offentligt dilemma.

Derfor vil jeg gerne – her i årets sidste måned – sige tak til dig, som læser denne leder og fastholder din støtte til vores arbejde. Tak, fordi du stædigt holder fast i din fascination og begejstring. Tak, fordi du lige som os tror på, at naturen og de vilde arter lige fra sneleoparden til pragtorbisten, grindehvalen, baobabtræet til ålen har sin egen ret i verden. For selvom du måske ikke kan vandre ud og se en grindehval svømme forbi eller kan sidde i skyggen af et baobabtræ og lytte til en ibis, så kender du naturens værdi og ved, at vi mennesker er forbundet til den og afhængige af den.

I det her magasin kan du møde Sune Riis Sørensen, som har gjort det til sin mission at løse nogle af mysterierne om den kritisk truede ål. Hans fascination af arten er kun blevet større år for år. Hver gang han finder nye svar, så popper flere spørgsmål op. Pyha! 15 år med forskning i ål tænker mange måske. Men for ham er jagten på et af naturens helt store mysterier ikke til at slippe. Og når han taler om ålen, lyder han nærmest forelsket. For ham er den blevet meget mere og andet end en slimet fisk, der smager godt på påskebordet. Spørger du ham, så er ålen social, nysgerrig meget kompleks.

Der er mange læseværdige artikler i denne udgave af Levende Natur, men dvæl et øjeblik ved vores fem forslag til dyr, du skal ud at spotte i det danske vinterlandskab på side 16. Kom ud og få et glimt af vores skønne, vilde natur, som heldigvis udfolder sig lige derude på den anden side af døren!

Rigtig glædelig jul og godt nytår til dig og dine!

Bo Øksnebjerg

Bo Øksnebjerg
Generalsekretær, WWF Verdensnaturfonden

SÅDAN KÆMPER VI FOR
DE SIDSTE KEJSERPINGVINER 06

© FRITZ PÖLKHING / WWF

© STINE HJULMANN / HALDRUP TOPSOE

LIGESTILLING
REDDER NATUR 22

© NATUREPL.COM / INGO ARNDT / WWF

© JONAS PRYNER

SUNE RIIS HAR
NØRDET ÅL I 16 ÅR 12

© OLA JENNERSTEN / WWF-SWEDEN

DYK NED I ÅRETS SEJRE
FOR NATUREN 32

© DIANA RUDEENKO / WWF

DET SKAL I OPLEVE
I VINTERLANDSKABET 16

GÆT EN ART
OG VIND! 21

WORLD WIDE
FUND FOR NATURE

er en privat og uafhængig organisation, der arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer.

WWF arbejder over hele kloden, hvor WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling.

Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr.

Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på wwf.dk.

WWF
Verdensnaturfonden
Svanevej 12
2400 København NV
Tlf.: 35 36 36 35
E-mail: wwf@wwf.dk
Giro 500-2001

Ansvarshavende
redaktør
Tobias Høgsberg

Redaktør
Maria Houen Andersen

E-mail til redaktionen
m.andersen@wwf.dk

AD
Signe Marie Ohrt

Forside
Michel VIARD

Tryk
All Graphic

Oplag
15.500

Miljømærket tryksag
5041 0546

5 GODE NYHEDER FOR NATUREN OG DE VILDE DYR

TEKST: LISA KROGH OG MAGNUS BALSLEV

Hver dag kan vi takket være din støtte gøre en forskel for klodens natur og mange kritisk truede arter. Bliv klogere på nogle af vores seneste indsatser lige her.

1

Ny nationalpark til koalaen

Skovbrandene i Australien i 2019 og 2020 fik katastrofale konsekvenser for koalaen. Over 61.000 koalaer blev dræbt eller påvirket af brandene i form af brandsår, traumer, røgforgiftning, varmemstress, dehydrering og tab af levesteder. Men nu er der godt nyt for det lille pungdyr, der blev klassificeret som truet af den australske regering i 2022. En ny nationalpark ved navn Great Koala National Park på den australske østkyst mellem Brisbane og Sydney ser nu dagens lys. WWF har kæmpet hårdt for, at nationalparken skulle blive en realitet og skal rådgive myndighederne i udformningen af området. Vi forventer, at arbejdet med at planlægge og anlægge nationalparken går i gang i 2024, og at de første koalaer kan flytte ind i 2025.

© SHUTTERSTOCK / ALIZADA STUDIOS / WWF

2

Vi redder delfiner med lyd

I Indonesiens Mahakam-flod lever den kritisk truede Irrawaddy-delfin. En af de største trusler mod den er fiskeredskeer. De seneste 25 år er to tredjedele af alle kendte dødsfald blandt delfinerne forårsaget af, at de bliver filtret ind i fiskenet og drukner. Men nu har vi fundet en nem og billig løsning, som både gavner delfiner og fiskere. Ved at koble en undervandsstøjer på fiskegarnet styrer delfinerne naturligt udenom. Lyden afskrækker dem, men skader dem ikke. Det hjælper samtidig fiskerne, hvis net i langt mindre grad lider skade.

© NATUREPL.COM / MARK CARWARDINE / WWF

4

© SUYASH KESHARI / WWF

Vi hjælper de vilde dyr i Amazonas

I 2023 er skovrydningen i Amazonas heldigvis faldende, men der registreres stadig mange skovbrande. WWF er derfor involveret i flere vigtige indsatser for at mindske skaderne. Vi er blandt andet dybt engageret i brandslukningsarbejdet, som inkluderer støtte til det lokale slukningsarbejde med udstyr, herunder mobile brandpumper, samt træning af brandkorps i at give tilskadekomne dyr førstehjælp. Derudover sørger vi for, at dyrehospitalet i Pantanal har udstyr og medicin til at behandle dyrene.

3

© WWF-BRAZIL

5.574

De seneste optællinger viser, at så mange vilde tigere lever i naturen i dag. Det svarer til en stigning på hele 74 procent siden 2010. Vores arbejde for tigreren virker!

5

DFDS omlægger sejlruiter for at beskytte kaskelothvaler

I samarbejde med blandt andet WWF Verdensnaturfonden har DFDS besluttet at indføre en række tiltag for at beskytte havmiljøet i Den Høllenske Grav (et dybt område af Middelhavet sydvest for Grækenland), som er et vigtigt område for den truede kaskelothval. På den måde vil de mindske risikoen for, at skibene påsejler hvalerne. Det betyder, at de vil:

- Justere ruter for at styre uden om de steder, hvor hvalerne oftest befinder sig
- Sænke hastigheden i de samme zoner
- Øge overvågningen af hvaler samt melde, om de observerer hvaler

© PR DFDS

TYND IS

Det er sidste chance
for kejserpingvinen

TEKST: MARIA HOUEN ANDERSEN

Antarktis stolte kejser er presset fra flere kanter. En katastrofal ynglesæson med 9.000 døde unger sidste år vidner om, at der mere end nogensinde er behov for de beskyttede havområder, som WWF kæmper for.

Hos kejserringvinerne i Antarktis er det hannerne, der holder den lange barsel, imens hunnerne tager på jagt efter føde. Og det er bestemt ikke nogen let sag at holde sin unge i live på de breddegrader. Når hunnen har lagt ægget i april, får hannen ansvaret for det de kommende to mørke måneder, indtil det klækker, og hunnen vender tilbage med maven fuld af blæksprutter, krill og sild.

Og det bliver vitterligt mørkt på Antarktis, hvor vinteren er skånselsløs med bidende snestorme og temperaturer, der dykker til 60 minusgrader. Derfor stimler de tilbageblivende fædre tæt sammen for at holde varmen og beskytte deres æg, som ligger trygt på fødderne bag en tung hudfold på maven.

Sådan står de ret op og ned i to måneder uden hverken vådt eller tørt – en kraftanstrengelse uden lige. Desværre forgæves for hele fire store kejserringvin-kolonier i 2022. En undersøgelse foretaget af British Antarctic Survey tidligere på året viste nemlig, at anslået 9.000 unger mistede livet i det vestlige Antarktis, fordi isen i området begyndte at bryde op, smelte og flyde væk allerede i december.

“Det er den første store ynglekatastrofe for kejserringviner på tværs af adskillige kolonier på grund af tab af is i havene,” siger Peter Fretwell fra British Antarctic Survey, der er den ledende forsker bag undersøgelsen, i en pressemeddelelse.

Han forklarer, at pingvinungerne er særligt udsatte, fordi deres grå dun suger vandet til sig. “De unger, der vandrede ud i vandet, druknede, og hvis det endelig lykkedes dem at komme op af vandet igen, så frøs de ihjel.”

DET ER VÆRRE, END VI TROEDE

Den triste historie om klimaforandringerne konsekvenser for verdens største pingvin gik verden rundt denne sommer, og en fremskrivning, der havde spået, at vi stod til helt at miste kejserringvinerne i år 2100, er nu ryddet af vejen til fordel for en langt tidligere dato.

“Det er skræmmende. Vi vidste selvfølgelig godt, at der har været

en massenedgang blandt en lang række arter i Antarktis, men undersøgelsen gør mig meget bekymret i forhold til, hvad vi kommer til at se over de næste måneder,” fortæller Emily Grilly, Antarctic Conservation Manager hos WWF. Hun hentyder til det faktum, at vi allerede nu kan se, at der lægger sig endnu mindre havis i Antarktis i år end sidste år. Vi ser altså ind i en bundrekord for havisen, som har været nedadgående siden 2016.

Pingvinerne kæmper oven i smeltende is også med at finde føde nok, fordi lande som Norge og Kina fisker helt tæt på deres levesteder efter den eftertragtede krill.

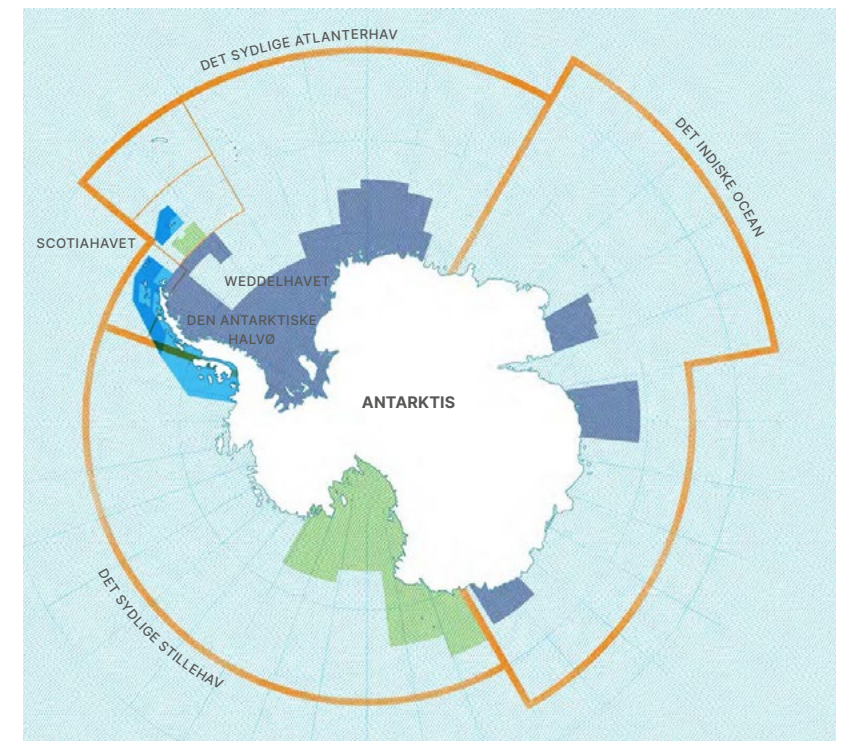

© FRITZ PÖLCKING / WWF

HER KÆMPER VI FOR AT BESKYTTE HAVET I ANTARKTIS

- Det område som Kommissionen for bevaring af marine levende ressourcer i Antarktis arbejder indenfor. Kommissionen har 27 medlemslande, som alle skal blive enige om forvaltningen af området.
- Forslag til beskyttet havområde ved Den Antarktiske Halvø, hvor mange pingvinbestande holder til
- Havområde, hvor der må fiskes efter krill
- Allerede etableret beskyttet havområde
- Forslag til andre beskyttede områder

Kilde: Rapporten *Antarctic Krill. Powerhouse of the Southern Ocean*

“Undersøgelsen viser en meget omfattende ynglekatastrofe. Og når vi samtidig ved, at klimaforandringerne sker hurtigere end først antaget, så er der grund til at frygte, at vi mister kejserringvinerne langt tidligere end år 2100. Der skal virkelig handling til nu,” siger hun og påpeger, at det at miste kejserringvinerne ikke kun vil være et stort tab af en ikonart.

“Antarktis er så skrøbeligt og fintunet et økosystem med meget høj biodiversitet. Her har alle arter en afgørende rolle i fødekæden. Hvis vi mister én art, så risikerer vi, at det hele kommer ud af balance, og det vil have en række konsekvenser, som vi endnu ikke rigtig kender omfanget af,” siger Emily Grilly.

DER ER MEGET PÅ SPIL

Emily Grilly har travlt, da vi taler med hende over en Teamsforbindelse. Hun sidder i Australien og er i færd med at forberede sig til det forestående møde i Kommissionen for bevaring af marine levende ressourcer i Antarktis (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources,

også kaldet CCAMLR). Kort sagt er kommissionen den internationale mellemstatslige organisation, der har ansvaret for forvaltningen af det sydlige Ocean. CCAMLR operer under konsensus og har 27 medlemslande, herunder lande som Rusland, USA, Norge, Kina, Japan, New Zealand og Australien, hvor nogle har flere interesser i området end andre. Danmark er også repræsenteret som en del af EU.

“WWF arbejder for at hjælpe kejserringvinerne nu og her ved at få fredet deres levesteder mod fiskeri af krill og få dem listet som en truet art.”

– Emily Grilly, WWF

“Der er meget på spil i år,” siger Emily Grilly.

“WWF vil stille krav om, at regionen skal fredes fra alle menneskelige aktiviteter, der stresser kejserringvinerne.

Herunder det omfattende fiskeri af krill, også kaldet lyskrebs, som er en af kejserringvinens primære fødekilder. De seneste år er fiskeriet intensiveret kraftigt, og det foregår meget tæt på kejserringvinernes ynglesteder. I nogle områder er der nu fisket så voldsomt, at krillen næsten er forsvundet. Det betyder, at både kejserringviner og hvaler konkurrerer mod fiskeriet og må svømme længere for at søge efter føde.”

GYLDEN OLIE TIL KÆLEDYR OG MENNESKER

Da krill-fiskeriet startede ud i 1980'erne, blev det ledt an af Rusland. Dengang fiskede de store fiskefartøjer overalt i Antarktis. De seneste 20 år har fiskeriet været koncentreret næsten udelukkende i det sydvestlige Atlanterhav, hvor der er de største mængder. Desuden har fiskerne i stigende grad målrettet fangsten til at foregå i sensommeren og tidlig vinter (marts til juni), hvor krill har det højeste olieindhold.

“Krillfiskeriet er steget markant med fangster omkring fire gange større end

“Kejserpingvinen er ikonisk, og derfor flokkes turister (...) om dem. Turismen har ligesom fiskeriet været stigende de seneste år.”

Emily Grilly, Antarctic Conservation Manager hos WWF

for 20 år siden. Der er en kæmpe efterspørgsel efter krill, hvis markedsværdi er steget markant på grund af krill-oliens mange egenskaber. Krill-mel bliver brugt til foder i fiskeopdræt og kæledyrsfoder og olien, som er rig på omega-3-fedtsyrer, er ingrediens i kosttilskud til menneskeligt konsum,” fortæller Henrike Semmler Le, senior specialist på hav og fiskeri hos WWF Verdensnaturfonden.

Den samlede fangst i Antarktis er anslået til at være cirka 350.000 til 450.000 tons om året (for 2018-2021), og her fordeler fangsten sig mellem landene Norge (50 til 60 procent), Kina (20 procent), Korea (10 procent), Chile og Ukraine (10 procent).

“Det er helt vildt at tænke på, at der skal seks et halvt ton krill til at producere et ton krillmel, som så bliver brugt til at fodre laks i opdræt. Krillen indeholder et naturligt pigment, som giver laksen den lyserøde farve, når de bliver opdrættet i fangenskab. Og her kan man godt regne ud, at der skal enorme mængder foder til at holde Norges produktion af laks kørende,” siger Henrike Semmler Le.

PINGVINERNE SKAL SPARE PÅ KRÆFTERNE

WWF's overordnede mission om at få gjort store dele af havet omkring Antarktis til et beskyttet område

handler med andre ord om at sikre, at kejserpingvinen har føde nok og at give den ro og fred.

“Kejserpingvinen er ikonisk, og derfor flokkes turister i turistskibe og naturfotografer om dem. Turismen har ligesom fiskeriet også været stigende de seneste år,” fortæller Emily Grilly.

“Vi ved, at stress fra turisme har fået kejserpingvinerne til at flytte sig fra et sted til et andet. I nogle tilfælde flytter de sig fra stabil is til et sted med ustabil is, hvilket jo kan være fatalt.”

Derfor arbejder hun og hele det antarktiske team i WWF også hårdt for, at kejserpingvinen bliver anerkendt som en truet art i stedet for kun 'næsten truet'.

“Hvis den bliver listet på IUCN's rødliste som en truet art, kan vi begrænse den aktivitet, der foregår nær dem. Dyrene er i forvejen pressede. Derfor skal vi hjælpe dem ved at fjerne de stressfaktorer, som gør det endnu sværere for dem at tilpasse sig klimaforandringerne.”

VI STÅR STÆRKERE MED DATA

WWF har støttet initiativet Wildlife from Space, som bliver ledt an af British Antarctic Survey, der også stod for undersøgelsen af kejserpingvinernes ynglekolonier. Siden

2013 har forskerne via satellitter i rummet kunnet tælle og indsamle data på adskillige dyr i Antarktis, som ellers har været svære at overvåge på grund af det ufremkommelige klima i regionen. Og det er data, der gør en forskel, når WWF skal sikre flere beskyttede havområder i Det Sydlige Ishav.

“Undersøgelsen gør, at vi har kunnet råbe verdenssamfundet op, og den er et stærkt argument at have med til forhandlingerne. Nu vil vi sørge for at lægge et massivt pres for at få flere beskyttede områder til kejserpingvinerne og de mange andre unikke arter i regionen,” siger Emily Grilly. 🐧

Vidste du, at krill er en kæmpe CO₂-sluger? Krillen flytter hele 12 milliarder tons CO₂ om året fra Jordens atmosfære og ned på havets bund. Krebsdyrene spiser store mængder planteplankton og skider så resterne ud som små hårde kugler, der synker ned på havets bund.

3 GODE HUSKERE, HVIS DU VIL HJÆLPE KEJSERPINGVINEN

1. UNDGÅ PRODUKTER MED KRILL

En del kosmetik, kosttilskud og dyrefoder til kæledyr kan indeholde det eftertragtede krebsdyr (*Euphasia superba*). Desuden er laks fra opdræt ofte fodret med krill. Hvis du er i tvivl, så spørg i butikken, hvor du handler.

2. GENBRUG, GENBRUG, GENBRUG

Hver gang du reparerer, lejer og bytter i stedet for at købe nyt, så sparer du på din CO₂-udledning. Dermed gør du dit for, at temperaturen på kloden ikke stiger, og isen i Antarktis ikke smelter.

3. INVESTER KLIMAVENLIGT

Hvis du investerer din pensionsopsparing klimaansvarligt, kan det have 21 gange så stor klimateffekt, som hvis du skifter din energiforsyning til vedvarende energi, altid rejser med tog frem for fly og omlægger til en vegetarisk diæt.

“ÅL KÆRTEGNER HINANDEN I EN BLID DANS, NÅR DE PARRER SIG”

TEKST: MARIA HOUEN ANDERSEN // FOTO: JONAS PRYNER

ÅLEMANDENS KAMP

Sune Riis Sørensen kender ålen som ingen anden. I over 16 år har han forsket i ålen for DTU Aqua, som er det førende institut i verden, når det kommer til at genskabe hele ålens livscyklus i kultur. Han bruger mange tanker og kræfter på at finde de rigtige forhold for, at åle-larverne vokser og bliver til glasål i fangenskab.

Sune Riis Sørensen er én af verdens førende forskere i ål. Han har gjort det til sit livs mission at hjælpe den truede fisk og udbrede kendskabet til den, før det er for sent.

Han startede med næsten af skære fingrene af sig selv, da han som teenager ville bygge sit eget akvarie og begyndte at skære i glas. I starten var det særligt afrikanske og sydamerikanske ferskvandsfisk, der havde hans interesse. Han eksperimenterede med at efterligne et flodforløb i Amazonas. Det var, indtil han fik øjnene op for saltvandsakvarier. "Det var fantastisk. Med et saltvandsakvarie kunne jeg tidobles mine arter med alt fra søstjerner, krebsdyr, koraller og de vildeste fisk," fortæller Sune Riis Sørensen, som heldigvis har sine 10 fingre i behold, men stadig her 35 år efter nørder akvarier og saltvandskvalitet. Nu i forskningens navn hos DTU Aqua, hvor han de seneste 16 år næsten udelukkende har beskæftiget sig med den dybt truede europæiske ål, som han måske – til nogens overraskelse – kalder både elskværdig, nysgerrig og social.

"Før jeg arbejdede med ål, havde jeg kun fiskernes udsagn om den. De sagde, at den var umulig at have med at gøre. Min erfaring er dog, at hvis du er rolig, når du løfter en ål, så er den lige så rolig. Normalt har fisk sådan et tomt blik i øjet, når de kigger på en, men ålen er anderledes."

Sune Riis har som en af de få i verden set ål parre sig i fangenskab. Ingen har endnu set fænomenet i naturen.

"Jeg kan se, at de er nysgerrige, for når vi har dem i et kar med et rør eller en slange, så går der ikke længe, før de klumper sig sammen og ligesom holder af at være tæt sammen og se nysgerrigt ud på verden. Og når de parrer sig, svømmer de, som om de kærtegner hinanden i en blid tæt dans."

Målet med Sune Riis Sørensen og hans kollegaers forskning i DTU Aqua er at få ålelarver til at overleve i fangenskab og blive til glasål. Noget, de formoder, tager 300 til 350 dage. Han og teamet er nu godt halvvejs i missionen med 145 dage gamle larver, men det er svært, for de små æg og siden larver er hyperfølsomme og kræver de helt rette forhold for at leve og udvikle sig. Forhold, som ingen præcist ved, hvad er, men som de gennem forskningsforsøg må finde svarene på.

"Vi bygger for eksempel specielle akvarier og vand-systemer og anvender molekylære teknikker til at svare på, om larverne har det godt. Larvens gener kan nemlig afsløre, hvis de mistrives."

Lige nu fører Sune kollegaerne i kapløbet mod de andre institutter og firmaer i Europa, der arbejder indgående på det samme. Men det er ikke kun iveren efter at finde opskriften på at afholde en truet art fra at forsvinde, der driver ham:

"Jeg vil så gerne udbrede kendskabet til ålen. Folk synes, at den er klam og har en forestilling om, at den vælter sig i dødeting og lever af råddent kød. Det er langt fra sandt. Den lever hovedsageligt af levende bytte som krebsdyr, vandinsekter og fisk."

"Jeg kunne godt tænke mig, at folk ved alt det her om ålen, for der er ikke ret mange tilbage, og vi skal gøre noget nu, hvis vi ikke skal miste den. Det er en elskværdig fisk, som også er en meget vigtig del af vores økosystem. Den bliver selv spist af større havpattedyr, men holder krebsdyr og fisk i ave og dermed også vores hav, floder og moser sunde."

Truslerne mod ålen er mange. De tæller både fiskeri, illegal eksport ud af EU, dæmninger og vandkraftværker, udretning af vandløb og forurening.

HVAD GØR WWF FOR DEN KRITISK TRUEDE ÅL?

- Vi kæmper for et total fiskeriforbud i hele EU.
- Skubber på for, at Danmark viser ansvarlighed og selv indfører et totalforbud (hvis EU ikke gør det). Vi er blandt de EU-lande, der fanger flest voksne ål.
- Skaber flere levesteder for ålen i Københavns Havn, der tilsammen gør havnen til et ålerefugium, hvor ålen kan trives og ikke må fanges.

PANDA CLUB

MÅNEDENS NATUROPLEVELSE:

GÅ I DYRENE'S FODSPOR

Måske tænker I, at årstiden ikke byder på ret mange ting at lave udendørs. Tro om igen. Årstiden er med sine nøgne træer, buske og landskaber – og om guderne vil det – hvide sne en perfekt ramme til at gå på jagt efter spor i naturen.

Har du nogensinde set, hvor mange spor et dyr egentlig efterlader sig? Mange dyr er svære at se, fordi de er aktive om natten og sky over for mennesker. Umiddelbart kan I måske kun se græs, urter, buske og træer, når I går i naturen, men alle dyr efterlader sig spor, og det er dem, I skal ud at spotte. Dyrespor kan inddeles i følgende kategorier:

- Fodspor
- Ædespor
- Ekskrementer, altså dyrelort
- Reder, boer og skjul
- Dyreveksler

I SKAL BRUGE:

- Gode øjne og masser af tålmodighed og måske en bog om dyrespor, for eksempel Dyrespor fra pattedyr og fugle af Preben Bang og Preben Dahlstrøm, Gads Forlag.
- Det er en god idé at forberede en tur igennem forskellige bevoksninger og naturtyper. Gå ind i tætte bevoksninger og ned til søer eller bække, hvor dyrene kommer for at drikke.

SÅDAN FINDER I EN HJORT

I kan også prøve at kigge efter: Pels, der sidder i krat og buske, gevir i skovbunden, knogler og kranier (hvis I er heldige), små, ovale lorte, spor af klove i fugtig jord, leje (der hvor dyret har ligget og hvilet. Der er ofte hår i lejet), skrabemærker i sne og blade, når hjorten har søgt efter spirer.

© DIANA RUDENKO / WWF

5 ANDRE GODE AKTIVITETER TIL VINTEREN

1 I kan gå på havørnejagt (helst med kikkert). De samles ofte enkeltvis eller få sammen ved søer og kyster om vinteren, og så er de nemme at genkende, da havørnen er langt den største rovfugl.

2

Både ræve og ugler er ret larmende på denne årstid. Ræve lyder faktisk lidt uhyggelige, og ugler lidt mystiske. I kan høre dem de fleste steder nær skove og i mange haver. (En lige før sengetid-aktivitet.)

© SARAH PIETRZYWCZAK

3 Det vrirler med gæs i det danske vinterlandskab, hvor de æder løs af vinterafgrøderne. På Sjælland kan I for eksempel se grågæs, canadagæs, bramgæs og blisgæs, og i Jylland er der også knortegæs og kortnæbbede gæs. Nogle af dem står på marker og enge andre på søer og i fjorde. De er nemme at finde, hvis I kører lidt rundt i landskabet. Finder I en overnatningsplads for grågæs (en større sø, hvor de kan være i fred for rovdyr), er det en stor oplevelse at stå og lytte og kigge, mens de flyver ud på søen, før det bliver mørkt.

4

Det er nemmere at finde rav om vinteren, når vandet er omkring fire grader, fordi vandet er 'tungest' der (= massefylde for vand er tungest ved fire grader). Vinterstormene hjælper også ravet ind til kysten. God jagt!

© OLA JENNERSTEN / WWF-SWEDEN

5 Gråsælen føder én unge i december/januar (lidt senere i Østersøen). Men der bliver kun født fem til 10 gråsæler hvert år i Danmark, så I skal være meget heldige for at se en hvid babysæl.

PUKKELHVAL
VAVA'U, TONGA, STILLEHAVET

BREVKASSEN

HAR DU ET SPØRGSMÅL TIL PANDA CLUB?

Send dit spørgsmål, navn, alder og et billede af dig selv til pandaclub@wwf.dk – så kan det være, at du får svar i næste magasin.

KONKURRENCE GÆT EN VILD ART

Kære Panda Club
MIT NAVN ER EMMA, JEG ER SEKS ET HALVT ÅR OG SKAL SNART I O. KLASSE. HVORFOR SOVER FLAGERMUS PÅ HOVEDET?
Venlig hilsen
Emma

Hej Panda Club
MIT NAVN ER MOLLY, OG JEG ER SEKS ÅR GAMMEL. JEG HAR ET SPØRGSMÅL OM EN HAJ OG EN TIGERHAJ. HVORDAN KAN MAN KENDE FORSKEL PÅ DEM?
Hilsen
Molly

Kære Emma

Det er et rigtig godt spørgsmål. Det er sådan, at flagermusens ben og vinger er alt for svage til at sidde op, som fuglene gør. Derfor hviler den sig bedst hængende på hovedet. Det betyder også, at den ikke har kræfter til at sætte af, når den skal flyve. Når den hænger på hovedet, slipper den i stedet for bare sit greb og kaster sig ud i en flyvning. På den måde får den opdrift med det samme.

Kære Molly

Tigerhajen er let at kende fra andre hajer, fordi den har tigeragtige striber på siden af kroppen. Den bliver meget stor, op til fem til syv meter lang. Og så er den en af verdens farligste hajer, fordi den er meget aggressiv.

EN LÆKKERBISKEN MED MANGE FJENDER

Denne lille fætter ligner måske en reje med sine store øjne og halvgennemsigtige krop. Det er den ikke. Til gengæld er der rigtig mange dyr, der synes, at den smager fantastisk. Faktisk lever verdens største pattedyr stort set ikke af andet, men også pingviner, fugle og fisk jager den med ihærdighed.

Du kan finde dyret i Det Sydlige Ishav omkring Antarktis, hvor den bevæger sig rundt i enorme sværme sammen med dens fæller for at forvirre alle de dyr, der vil spise den. Om vinteren lever den af alger, som vokser på undersiden af den antarktiske is.

VI TRÆKKER EN VINDER I STARTEN AF DECEMBER. VINDEREN FÅR DIREKTE BESKED.

SEND OS DIT SVAR, OG VIND

Kender du arten på fotoet? Så skynd dig at sende navnet til os i en e-mail på pandaclub@wwf.dk, så trækker vi lod om en baby pingvinbamsen, 15 cm til en værdi a 159 kroner.

Psst ... Vinder du ikke, kan du købe bamsen i vores webshop på shop.wwf.dk

Biira Levinias køkkenhave er afgørende for familiens indkomst.

VI PLANTER GRØNNE HÅB HOS UGANDAS KVINDER

TEKST: MARIA HOUEN ANDERSEN

Når klimaforandringerne rammer verdens fattigste områder, bærer kvinder og piger de tungeste byrder. Læs, hvorfor WWF i samarbejde med Danida er fast besluttet på at støtte kvinderne i at dygtiggøre sig for at kvæle fattigdommen og sikre en natur i balance.

D en 42-årige Biira Livenia bor i den lille landsby Kyarumba i det vestlige Uganda. Hun står op før solen, vækker sine seks børn og sender de ældste i skole. Det meste af dagen går med at grave og arbejde på familiens lille stykke jord. Jorden er afgørende, for at de har mad på bordet. Hun dyrker blandt andet tomater, agurker, aubergine og søde kartofler.

Én ting har været altafgørende for, at Biira Livenia er lykkedes med at høste langt flere grøntsager i år end de forrige, og det er en særlig dyrknings-teknik, som bygger oven på den mangeårige erfaring med at dyrke jorden, hun allerede har. Teknikken er opkaldt efter det runde fodboldstadium, Mandela Stadium, der troner i Ugandas hovedstad Kampala, og går i al sin enkelthed ud på at dyrke grøntsager i en cirkel og vande i et hul med sten i midten. En struktur, der gør det muligt at plante langt flere afgrøder på mindre plads og dermed få et større udbytte og mest muligt ud af vandingen.

“Jeg kan spare penge ved at dyrke mine egne grøntsager, og så sælger jeg tomater på det lokale marked. Det er med til at betale for mine børns skolegang,” fortæller Biira Livenia, der kan tjene omkring 7.000 ugandiske skilling på det lokale marked om ugen. Når skolepengene er betalt, er der også lidt penge tilbage til at forbedre produktionen af hendes grøntsager.

KØKKENHAVER SKABER LIGHED

Biira Livenia er blot én af mange kvinder, som WWF Verdensnaturfonden i samarbejde med lokale partnere →

Her ses Biira Livenia med sin nabo, Alice, som også dyrker sine grøntsager med Mandela-teknikken.

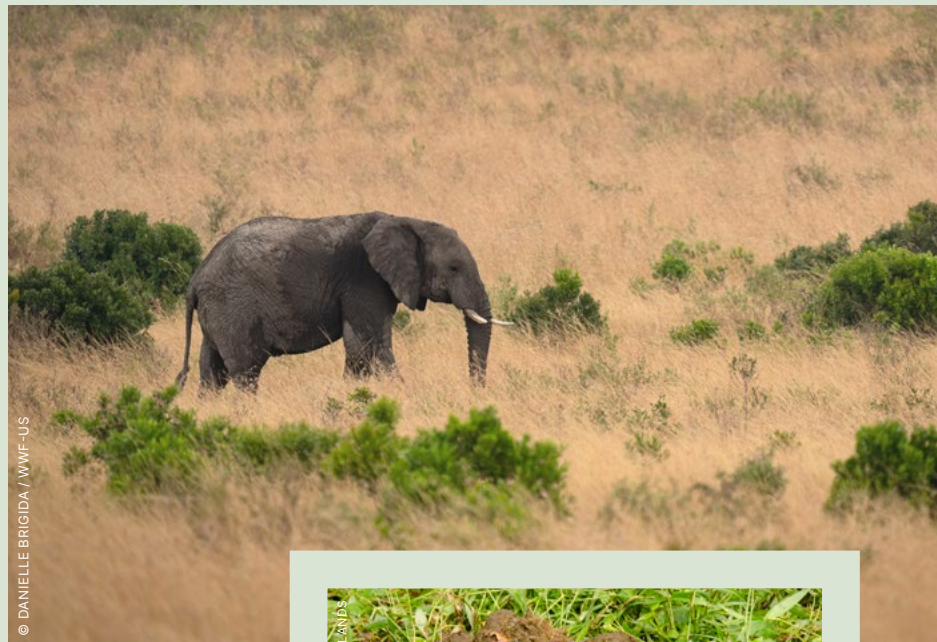

Missionen i billeder: Sådan skaber vi grønne job og redder naturen

LORT BLIVER TIL PAPIR

Vilde elefanter og mennesker lever tæt på hinanden i blandt andet Rwenzori Mountains National Park. En virksomhed med 15 ansatte samler elefantlort og laver lorten om til papir, tasker, bøger og andre produkter, som de kan sælge og tjene penge på.

De lokale har en aftale med Rwenzori Mountains National Park om, at de gerne må komme ind i parken og indsamle elefantlorte, som de efterfølgende kan dræne, presse og lave til papir.

VI BRÆNDER AFFALD I STEDET FOR SKOV

En af årsagerne til, at skovene bliver fældet i nationalparken, er, at de lokale har brug for brænde til madlavning og strygning. Kvinderne i et nyere tiltag indsamler organisk affald i hele byen, presser og tørrer det, så det bliver en erstatning for kul lavet af træ. På den måde bliver bananskræller, skrog og andet bioaffald ryddet væk fra gaderne, samtidig med at kvinderne producerer et alternativ til skovfældningen.

BAMBUS FORHINDRER OVERSVØMMELSE

Der er plantet 10.000 bambustræer langs floden Nyamuruseghe. Bambussen beskytter de lokale mod oversvømmelse, når floden går over sine bredder.

Den hjemmehørende bambus er ekstremt hurtigtvoksende, hvilket gør det muligt at høste den og anvende den til forskellige produkter til salg.

Bambusstammen bliver meget tyk og solid. Den kan blive til alt fra møbler, drikkekrus og opbevaring i alle mulige forskellige størrelser.

VANDTANKE OPSAMLER VAND

En del af WWF's arbejde har også bestået i at træne kvinder i at opføre vandtanke i området. Tankene opsamlere vand fra tagene på de nærliggende huse. Det betyder, at kvinder og piger ikke behøver gå langt til floden efter vand flere gange om dagen.

KØKKENHAVER GIVER MAD OG INDKOMST

Klimaforandringer gør de lokales afgrøder sårbare på grund af øget nedbør og tørke i skiftende perioder. I samarbejde med WWF og vores lokale partner Rural Family Care tager de lokale nye teknikker i brug. De skifter blandt andet deres afgrøder ud med nye mindre sårbare sorter, der bedre kan stå imod de vejrmæssige forandringer.

i Uganda uddanner i at dyrke deres jord mere bæredygtigt og effektivt. Indtil videre har vi sammen trænet 1.778 kvinder i alt, fra hvilke afgrøder der er gode at dyrke og ikke forringer jorden til at kompostere med orme, lave naturlig gødning og forebygge og bekæmpe skadedyr.

Men det er ikke kun de kvinder, der bliver trænet, der nyder godt af de nye teknikker. Den nye viden siver videre ud i resten af lokalsamfundet og sikrer mange familier mad og en stabil indkomst.

“Vi gør meget ud af at tilskynde dem, der bliver oplært, i at dele ud af deres viden. Biira Livenia har allerede lært teknikkerne videre til sin nabo Alice,” fortæller Emilie Rees Smith, der er International udviklingsspecialist hos WWF Verdensnaturfonden.

Hun fortæller, at hun så småt kan se et skifte i de traditionelle kønsroller mellem kvinder og mænd, fordi mændene begynder at se fordelene i, at hele husholdningen lægger kræfter i køkkenhavarbejdet.

“Min mand spiller nu en aktiv rolle i at dyrke grøntsager, som traditionelt har været kvindernes opgave. Han kan se fordelene ved at dele arbejdet, og andre mænd i samfundet gør det samme,” fortæller Biira Livenia.

NATUREN NYDER GODT AF LIGHED

Et omfattende studie lavet af WWF og CARE i 2022 viser, at der er en interessant sammenhæng mellem ligestilling mellem kvinder og mænd, og hvor godt naturen har det i et pågældende land. Studiet, der undersøger sammenhængen i 114 lande, viser, at når man styrker kvindernes rettigheder, så reducerer man også skaderne på naturen og klimaet. Det gælder i særlig grad, når kvinderne er engageret i naturressourceforvaltning ligesom Biira Livenia og de mange andre kvinder WWF arbejder med i Uganda.

I lande med meget stor ulighed mellem kønnene er der til gengæld langt større tab af biodiversitet.

“Når vi vil redde naturen, kan vi se, at det ikke er nok at sætte initiativer i gang, der understøtter lederskab, deltagelse og bæredygtige indkomst. Det er lige adgang til de omtalte muligheder for mænd og kvinder, der sikrer bæredygtighed fra både et miljømæssigt og socioøkonomisk perspektiv,” slår Emilie Rees Smith fast.

FATTIGDOM SPISER NATUREN

Emilie Rees Smith besøgte første gang Biira Livenia og hendes familie tidligere på året, og hun beskriver, hvor svært det er at komme til den lille landsby, der ligger nær Rwenzori Mountains National Park – et af de mest frodige og artsrige steder i verden.

Da hun forlod hovedstaden Kasese i Kasesedistriktet, skulle hun 30 kilometer i bil for at komme til den lille landsby. Alligevel tog det over en time.

Bilen dansede rundt i det løse, røde sand, og de måtte stoppe undervejs for krydsende elefanter, køre over rislende bække og hang flere gange nærmest vertikalt i luften for at forcere de stejle skrænter. “Vi var virkelig langt ude i den vilde natur,” siger hun.

Men selvom det er svært at nå ud til de mindre landsbyer i den store nationalpark, så er befolkningstætheden her ekstrem høj. Uganda har 48 millioner indbyggere og en tilvækst på 3,2 procent. Det svarer til langt over 1,5 millioner fødsler om året.

“Kombiner det med en ekstrem fattigdom og klimaforandringer, så har du et utroligt pres på naturen og de ressourcer, som den bidrager med til befolkningen i form af mad, rent vand og et stabilt klima,” fortæller Emilie Rees Smith.

Det stigende behov for landbrugsjord lægger et enormt pres på landskabet, og det går især ud over skove og vådområder, der går tabt i et alarmerende tempo. Øget krybskytteri har også gjort et stort indhug i en række sårbare arter som både elefanter og leoparder.

Og de lokale mærker både fødeknaphed og klimaforandringer på egen krop. De lever i første række, når det kommer til at mærke en natur i ubalance.

“Regionen har de senere år været udfordret af både tørke og ekstremt vejr. Det er forfærdeligt at se, hvordan befolkningen lider under oversvømmelser og jordskred. Vi ser hele landsbyer, veje og skoler revet væk, når gletsjeren på toppen af bjerget smelter på grund af stigende temperaturer og får floderne til at gå over deres bredder.”

KVINDER OG NATUR BLIVER PARTNERE

WWF-projektet, som går under navnet ‘klima og grønne job’, består af meget mere end at samarbejde med de lokale om at finde de bedste teknikker til at dyrke jorden, så de er bedre rustet mod klimaforandringerne. Som navnet antyder, så handler det i større skala om at skabe flere job, der også gavner og styrker naturen og kan være med til at rulle effekterne af forandringerne tilbage.

For eksempel er en gruppe lokale kvinder startet som biavlere med hjemmehørende bier, der producerer honning, som kvinderne kan sælge. Samtidig bestøver bierne planternes blomster i lokalområdet. Et andet erhverv bliver skabt ved hjælp af hjemmehørende, hurtigvoksende bambus, som de lokale planter langs flodernes breder. På den måde er befolk-

“Som hovedregel er det kvinderne og pigerne, der oplever den største konsekvens af klimaforandringerne. Og de uligheder, der i forvejen er mellem kønnene, bliver også forstærket,”

– Emilie Rees Smith

ningen bedre beskyttet mod oversvømmelse og jordskred, imens kvinderne kan høste bambussen og flette kurve og stole ud af den, som de efterfølgende sælger.

Projektet, der løber over fire år, er støttet af Danida, og målgruppen er primært kvinder og unge. Det er der en klar årsag til.

“Som hovedregel er det kvinderne og pigerne, der oplever den største konsekvens af klimaforandringerne. Og de uligheder, der i forvejen er mellem kønnene, bliver også forstærket,” fortæller Emilie Rees Smith.

“I mange samfund har kvinder og piger traditionelt ansvaret for at sikre mad, vand og brændstof. Derfor bliver byrden på dem ekstra stor i perioder med tørke eller uregelmæssig nedbør. Det betyder for eksempel ofte, at det er pigerne, der må droppe ud af skolen, hvis der er knaphed på vand, fordi de skal gå længere for at hente det,” forklarer hun.

Desuden viser forskning, at klimaforandringerne også øger risikoen for børneægteskaber, øget vold mod kvinder og begrænset adgang til sundhedsydelse.

“Og derfor er et vigtigt aspekt i vores projekter, at de unge kvinder også bliver informeret om deres seksuelle rettigheder, som blandt andet går på retten til at bestemme over deres egen krop, ret til prævention og retten til sunde og sikre graviditeter og andre sundhedsydelse.”

Projektet har været i gang i to år, og ud over de knap 2.000 kvinder, der er blevet trænet i jordbrug og ligestilling, er der plantet 10.000 bambustræer langs River Nyamuruseghe for at forhindre oversvømmelse. Der er oprettet 300 fælles køkkenhaver til lokale, et areal på 130 hektar er blevet plantet med små, nye træer, og adskillige kvinder i området lever nu af at holde bier.

Og så en vigtig detalje. Biira Livenias børn går stadig i skole. Både drengene og pigerne. 🌱

VI KAN REDDE DANMARKS MEST MYSTISKE FISK

TEKST: CHRISTIAN SKOV HANSEN
FOTO: JONAS LYSHOLDT EJDERSKOV

Ålen i Danmark er kritisk truet på niveau med vores hvide stork. WWF har taget de første vigtige skridt med etableringen af nye levesteder i Københavns Havn, der nu bliver verdens første ålerefugium.

Du kender den fra fiskehandleren, frysedisken og kan få den ad libitum over hele landet. Det svært at tro, at der er tale om en kritisk truet dyreart. Men det er der: Ålen. Nærmere bestemt blankålen. En fisk, de fleste har smagt, men som efterhånden er mere almindelig på midt-bordet end i søer og åer og langs vores kyster.

På få årtier er ålen gået fra at være én af Danmarks mest almindelige fisk til at være kritisk truet. Faktisk er hele Europas ålebestand i knæ. Antallet af unge ål, såkaldte glasål, der kommer til de europæiske kyster via havstrømmene, er reduceret med 98 procent siden 1980. I Danmark og Nordsøen er bestanden skrumpet endnu mere. Her er antallet af glasål nede på 0,6 procent sammenlignet med niveauet i 1980.

Derfor er den europæiske ål nu at finde på den internationale naturbeskyttelsesorganisation IUCN's liste over kritisk truede arter. I samme kategori som den sjældne belugastør, hvis æg, kaviar, kan koste over 30.000 kroner per kilo.

Bortset fra en del insekter er meget få danske arter gået lige så mærkbart tilbage. Alligevel har danske erhvervs- og fritidsfiskere de seneste år tilsammen fanget cirka 300 tons ål om året. Hertil kommer den ikke-registrerede fangst.

Vidste du, at ålen i 2010 kom på IUCN's rødliste som 'kritisk truet'?

"Når ålen er kritisk truet, betyder det, at der er høj risiko for, at den vil uddø. På en skala fra et til 10 er det en ren 10'er. Derfor bekymrer det os, at det fortsat er tilladt at fange og sælge en så sårbar art. Politisk er man opmærksom på problemet, og nogle supermarkeder har fjernet ålen fra hylderne. Alligevel kan man stadig købe ål mange steder, fordi det er tilladt. Det er vi nødt til at få ændret," siger Henrike Semmler Le, seniorrådgiver inden for hav i WWF Verdensnaturfonden.

TOTALFORBUD MOD ÅLEFISKERI ER VEJEN FREM

Ålen er også kritisk truet i Sydeuropa. Her fisker man primært glasål, som ofte eksporteres til Asien, hvor rige købere betaler store summer for de små, glatte væsener. I Japan er efterspørgslen på europæiske ål særligt høj, fordi landets egen ålebestand er i knæ.

Den høje efterspørgsel har resulteret i illegalt fiskeri på glasål. Ved en enkelt aktion i 2022 anholdt Europol 49 personer over hele Europa og beslaglagde 1.255 kilo glasål til en værdi af cirka 14 millioner kroner.

Lande som Estland og Portugal har indført midlertidige restriktioner for at beskytte ålen. I Irland er ålefiskeri forbudt året rundt, og det er det eneste rigtige at gøre i Danmark, lyder det fra Henrike Semmler Le:

"Et totalforbud mod alle former for ålefiskeri er den eneste vej til at få ålebestanden op igen. Det skal gælde både kommercielt og rekreativt. Samtidig skal vi sikre, at ålen frit kan vandre til sit gydeområde. Ellers risikerer vi at miste den." →

Derfor bør Danmark træde i karakter og skærpe lovgivningen, hvis ikke EU gør det.

”EU har taget initiativ til at skærpe reglerne på området. Men effekten af lukkeperioderne er indtil videre for lav. Vi ser allerhelst et totalforbud i hele EU. Hvis de europæiske fiskeriministre ikke følger eksperternes anbefalinger, er Danmark nødt til at vise ansvarlighed og selv indføre et totalforbud. Vi er blandt de EU-lande, der fanger flest voksne ål, men vi er nødt til at beskytte dem, ligesom vi beskytter andre kritisk truede arter som hvid stork, guldbuksebi og planten foldfrø,” siger hun.

OMGIVET AF MYSTIK

Ålen har i årtusinder givet stribet af biologer hovedbrud. Det startede allerede cirka 350 år før Kristus med filosoffen Aristoteles og er langt fra slut endnu.

I 1913 drog den danske havforsker Johannes Schmidt over Atlanterhavet for at finde ålens gydeplads, Sargassohavet. I 2016 lykkedes det en gruppe forskere at indsamle data fra flere end 200 åls 5.000 kilometer lange rejse.

Men det, der skulle give svar, rejste nye spørgsmål. Og det var hverken første eller sidste gang, siger Henrike Semmler Le.

”Ålens liv er en kæmpe gåde. Forskere har altid haft svært ved at blive kloge på arten. Der er så mange ting, vi ikke ved – hvorfor de gyder i Sargassohavet, hvorfor de kan blive over 100 år gamle, og hvorfor de udvikler kønsorganer så sent. Hertil kommer ubesvarede spørgsmål om deres vilde transformation fra larve til glasål, gulål og til sidst blankål, hvor de mister evnen til at spise og starter deres vandring til gydeområdet. Og endelig hele mysteriet om, at man aldrig har fundet gydemodne ål i det område, hvor de gyder.”

Vidste du, at ålen kan vandre langt over land og forcere klipper og andre forhindringer på sin vej til et nyt vandløb, mose eller kystområde?

FLERE ÅRSAGER TIL TILBAGEGANG

Ålen spiller en vigtig rolle i de marine økosystemer, som den er med til at holde i balance. Et rovdyr, der sikrer, at bestemte arter ikke får for meget magt i floder og vandløb. Ålen er samtidig en meget vigtig fødekilde for mange fugle, pattedyr og store fisk.

Der er ingen entydig forklaring på ålens tilbagegang. Mennesker har ødelagt dens levesteder ved blandt andet at fjerne grus fra bunden af Østersøen for at skaffe materialer til byggeri og vores haver. Også landbrug og industri har haft

en negativ påvirkning på de vådområder, hvor ålen opholder sig, idet enge og vådområder er blevet drænet for at give mere plads til landbrug og bebyggelse.

Men selvom mange af ålens levesteder er forsvundet, er det endnu ikke for sent at gøre noget godt for arten. Vi skal dog handle hurtigt, lyder det.

Vidste du, at forsøg har vist, at blankål kan overleve i op til seks år uden føde?

”Eksperter mener, at det vil tage cirka 80 år at genskabe en ålebestand som den, vi havde i 1980’erne, hvis ålefiskeri ophører helt. Det bliver vanskeligt, og vi skal både handle hurtigt og samtidig genoprette noget af den natur, vi har ødelagt. Vi kan ikke nøjes med én af delene. Men der er håb, og vi er gået i gang,” siger Henrike Semmler Le.

Et af de tiltag, der nu skal være med til at vende udviklingen for ålen, er etableringen af såkaldt ålegrus ved Teglværkshavn i Københavns Havn. Her placerer WWF 800 tons små sten på bunden af havnen. Hver sten måler mellem 16 og 32 millimeter i diameter. Projektet skal skabe flere levesteder for de små ål, der er kommet til Danmark via Golfstrømmen, og som har brug for et sikkert levested, indtil de bliver større. Herudover placerer vi 200 teglrør, hvor voksne ål kan finde skjul. Sammen med de eksisterende tiltag gør det Københavns Havn til verdens første ålerefugium.

WWF står sammen med By & Havn bag projektet, der blev skudt i gang i november 2023.

”For knap 25 år siden begyndte vi den store transformation fra industrihavn til den havn, vi kender, hvor vandet er så rent, at vi kan bade i det. Men vi skal videre, så vi får endnu mere biodiversitet i havnen i fremtiden. Vi er begejstrede over projektet og håber at hjælpe ålebestanden og samtidig lære mere om, hvordan vi generelt kan skabe nye levesteder for havnens dyr og planter,” siger Anne Skovbro, administrerende direktør i By & Havn.

”Det er en fantastisk dag for de små ål under overfladen. De får nu bedre mulighed for at gemme sig, indtil de er store og robuste nok til at finde nye levesteder. Vi forventer at kunne styrke ålebestanden lokalt. Tiden må vise, om ålene bliver her eller vandrer ind i Østersøen. Men det er vitalt for ålebestanden, at der etableres mange flere levesteder,” siger Henrike Semmler Le. 🐡

SÅDAN SKABER VI LEVESTEDER TIL ÅLEN

1

VI UDVÆLGER DE RIGTIGE STEN

WWF’s biologer har sammen med andre eksperter udvalgt Teglværkshavn i Københavns Sydhavn som et velegnet sted til ålegrus. Stenene er nøje udvalgt. De kommer fra grusgrave – ikke fra havet – og må hverken være ru eller skarpe. Hver sten måler mellem 16 og 32 millimeter i diameter. Den helt rigtige størrelse gør, at de små ål kan grave sig ned i gruset og skjule sig for deres fjender.

2

VI SÆNKER 800 TONS STEN NED PÅ BUNDEN

Over flere dage sænker vi med grab først stenene og herefter 200 teglrør ned på bunden i Teglværkshavn fra en pram. Både grus og teglrør udgør gode skjulesteder for henholdsvis helt små og voksne ål.

3

VI MONITORERER ÅLEN

Sammen med By & Havn og DTU Aqua planlægger vi at monitorere effekten af de nye levesteder. Vi vil holde øje med, om ålen finder sig til rette, og om det nye levested lokker flere ål til området i havnen.

12 STORE SEJRE I ÅRET, DER GIK

TEKST: MAI-BRITT NOE OG CHRISTIAN SKOV HANSEN

Tusind tak, fordi du støtter vores arbejde i WWF Verdensnaturfonden. Her får du et lille udpluk af al den natur og de dyr, vi har reddet sammen i det forgangne år.

1. STOR REDNINGSPLAN FOR COLUMBIAS DYRERIGE VILDMARK

Takket være din støtte har vi kunnet arbejde på et nyt initiativ, som skal beskytte enorme områder af den colombianske vildmark, som både mennesker og dyreliv er afhængige af. Initiativet har allerede modtaget den nette sum af 245 millioner amerikanske dollars, der skal hjælpe med at beskytte 32 millioner hektar land- og havområder over de næste 10 år. Colombia er med sin unikke natur et af de lande i verden med den højeste biodiversitet og hjemsted for de ikoniske og truede jaguarer, harpyørne og lyserøde floddelfiner.

2. NÆSEHORN TRIVES IGEN I INDIEN OG KENYA

For første gang siden 1977 blev der i 2022 ikke dræbt et eneste næsehorn af krybskytter i verdens største reservat for indiske næsehorn i staten Assam i Indien. Til gengæld blev 58 krybskytter anholdt året igennem. Takket være intensiv patruljering og højteknologisk overvågning fondet af blandt andet støtter har WWF Verdensnaturfonden hjulpet med at opspore og pågribe de krybskytter, som i årevis har plaget området for at få fingre i det store dyr. Også i Kenya, hvor WWF i mere end 35 år har været involveret i arbejdet for at beskytte Kenyas næsehorn, er der godt nyt. I 2022 er der ikke registreret ét eneste angreb mod næsehorn i hele Kenya.

3. DANMARK PLANTER TRÆER I UGANDA

I forbindelse med klimaindsamlingen Danmark planter træer modtog WWF 2.079.928 kroner til at bevare tropisk regnskov i Uganda, der kan opsuge og tilbageholde CO₂ fra atmosfæren. Donationen, som er fra både virksomheder og private, er blandt andet brugt til at plante skov i bufferzonen omkring nationalparken Rwenzori Mountains i Uganda. Her er der udover plantning af træer fokus på, at de lokale bønder modtager undervisning i træplantning og forvaltning. På den måde fremtids-sikrer vi en bæredygtig træproduktion.

4. VI SÆTTER FOKUS PÅ PLASTIK I GRØNLAND

WWF har via flere initiativer sat fokus på udfordringerne med plastikaffald i Grønland. Der er blandt andet iværksat en større undersøgelse af affald indsamlet langs den grønlandske kyst, som viste, at meget af plastikaffaldet har lokal oprindelse. For at sætte fokus på, at man som borger kan gøre en forskel, deltog H.K.H. Kronprinsesse Mary i et WWF-event i Nuuk i august 2022, hvor hun sammen med et lokalt fritidshjem indsamlede og sorterede plastik ved stranden i Nuuk.

5. VERDENS NATUR HAR FÅET SIT EGET PARISMÅL

Vores faste støtter gør det muligt for os at spille en afgørende rolle, når verdens politiske ledere træffer vigtige beslutninger for kloden. Det blev synligt, da WWF, på vegne af en samlet gruppe NGO'er, forhandlede med verdens lande ved FN's biodiversitetskonference i Montreal. Her blev vi enige om et overordnet globalt mål om at standse og vende tabet af biodiversitet inden 2030 samt at beskytte 30 procent af verdens natur i 2030. Kunming-Montrealaftalen repræsenterer en vigtig milepæl i arbejdet for at bevare verdens natur, men der er en risiko for, at aftalens mål undermineres af langsom implementering og manglende mobilisering af de lovede ressourcer. Derfor arbejder WWF for, at der nu sættes handling bag ordene i aftalen.

6. WWF SIKRER BESKYTTELSE FOR HAJER, HVALER OG SKILDPADDER

Den første internationale traktat om beskyttelse af det åbne hav blev en realitet i 2023, og WWF var med til forhandlingerne i New York, da aftalen faldt på plads. Med FN-aftalen, der har været 18 år undervejs, kan vi beskytte vigtige levesteder og fødegrundlag for hajer, hvaler, skildpadder, rokker og andre dyr og dermed i højere grad forvalte havnaturen bæredygtigt. Og det er nødvendigt. Selvom internationalt farvand dækker knap halvdelen af jordens overflade, er kun omkring en procent af det åbne hav beskyttet. →

7

7. VI SÆTTER EN STOPPER FOR WILDLIFE CRIME I EUROPA

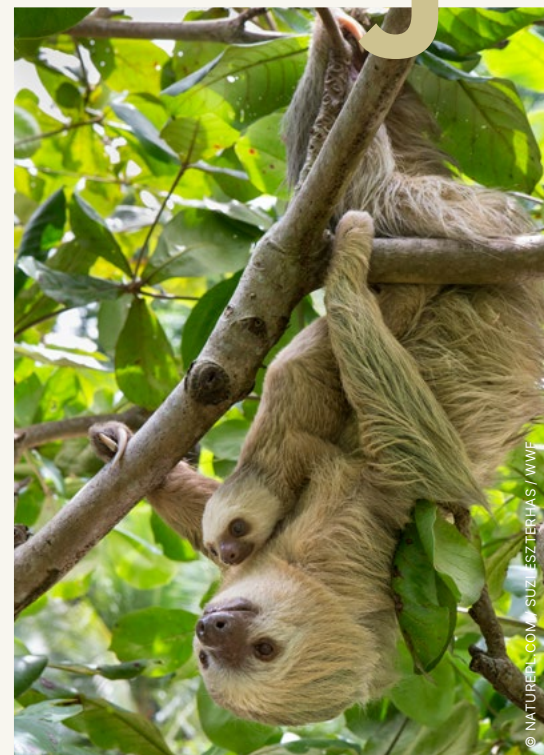
Wildlife crime er et stigende problem lige her i Europa, og det bliver sjældent opdaget eller straffet. Det viser ny rapport fra SWiPE. En af de arter, der er hårdest ramt af kriminalitet, er fuglen stillits. Den indfanges i naturen og risikerer at ende på en tallerken i Italien eller i et bur i Spanien. EU-rådet har anerkendt miljøkriminalitet som et fokusområde, og nu opfordrer WWF EU til at kommunikere klart, at disse forbrydelser ikke tolereres i Europa, og sikre, at det reviderede miljøkriminalitetsdirektiv er ambitiøst nok. WWF hjælper med at omsætte SWiPEs arbejde til handling i 11 europæiske lande, så vi kan få rejst flere sager.

8

8. TIL KAMP MOD DRABELIGE FÆLDER

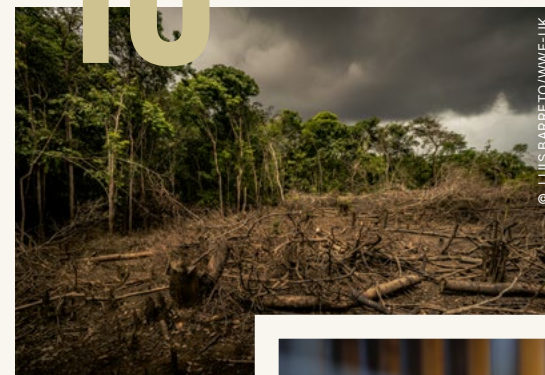
Hele 12,3 millioner snarer ligger skjult i naturen i Sydøstasien. Snarer er primitive fælder, der dækker skovbunden mange steder i de sydøstasiatiske skove og efterlader tigere og andre af skovens dyr til en smertefuld død. Snarefælder truer op mod 700 forskellige arter af pattedyr. Derfor fjerner WWF aktivt snarefælder overalt i verden. Samtidig presser WWF de lokale regeringer i området til at beskytte arternes levesteder. Fra 2011 til 2019 fjernede WWF over 120.000 snarefælder sammen med lokale partnere, men arbejdet er langt fra slut endnu. Netop nu har WWF fokus på at beskytte 25 sjældne arter, som kun lever langs grænsen mellem Laos og Vietnam. Indsatsen er et led i WWF's store internationale fokus på at stoppe snarekrisen, herunder at fjerne så mange snarefælder som muligt og stille krybskytterne til ansvar.

9. GODT NYT FOR VERDENS SKOVE

I fremtiden skal palmeolie, oksekød, soja, kaffe, kakao, tømmer og gummi købt i EU være dokumenteret fri for afskovning. Det skyldes en ny lov, som EU vedtog i april 2023, og som stiller strenge krav til, at varer, der sælges i eller eksporteres fra EU efter sommeren 2025, ikke bidrager til at rydde skov noget sted i verden. EU er i dag en af de helt store globale syndere, når det kommer til afskovning. WWF har kæmpet hårdt for at få loven igennem, og det er første gang nogensinde, at en lov stiller globale krav til produkters skovrydningsaftryk.

10

10. SOJAPRODUKTION MÅ IKKE FÆLDE SKOV

Med din støtte har det været muligt for WWF at skabe vigtige forandringer sammen med en række danske virksomheder. Et godt eksempel er et nyt innovativt partnerskab mellem WWF, Etisk Handel Danmark og Udenrigsministeriet, som blev søsat i september 2022. Partnerskabet skal fremme ansvarlig sojaproduktion i Brasilien. Ambitionen er at bidrage til en bæredygtig transformation af hele sojaj markedet i samarbejde med danske virksomheder samlet i Dansk Alliance for Ansvarlig Soja mod en sojaproduktion, der sker uden skovrydning og ødelæggelse af anden natur. Og det er der brug for. Danmark ligger på en trist top tre over lande i EU, der – målt per indbygger – sætter det største aftryk, når det kommer til afskovning. Det skyldes primært vores årlige import af cirka 1,7 millioner ton soja til dyrefoder.

11

11. WWF SÆTTER STOPPER FOR SALG AF VILDE DYR ONLINE

I Myanmar i Sydøstasien steg den ulovlige onlinehandel med levende og døde dyr med 74 procent fra 2020 til 2021. Over 11.000 dyr og produkter fra dyr – levende aber, eksotiske fugle og elefanthud – blev solgt i en åben Facebookgruppe. WWF Verdensnaturfonden kæmper for at skærpe lovgivningen og myndighedskontrollen i flere asiatiske lande. Siden 2018 har WWF også arbejdet i en koalition, der bekæmper onlinehandel med vilde dyr, hvor vi bidrager med data og spotter ulovlige produkter.

12

12. WWF STYRKER MENNESKER OG NATUR

Den bedste måde at redde naturen på går gennem mennesker. Når vi hjælper og uddanner lokale over alt i verden i bæredygtigt landbrug, i at bruge solenergi og i at styrke naturens vigtige økosystemer i stedet for at svække dem, så vinder både natur og mennesker. Derfor arbejder WWF sammen med Udenrigsministeriet om at implementere naturbaserede løsninger i udviklingslande. På den måde løser vi vigtige samfundsudfordringer som naturkrisen, klimaforandringer, fødevarerikkerhed og fattigdom. En bevilling på 72 millioner kroner i et fire-årigt partnerskab gør en kæmpe forskel for natur, biodiversitet og mennesker i Madagaskar, Kenya, Uganda, Myanmar og Nepal, hvor der er sikret bæredygtig forvaltning og genopretning af blandt andet tropiske skove, mangrove skove, floder og søer på et samlet areal på 138.000 hektar. Det svarer til et område lidt større end Lolland. Udenrigsministeriet støtter via Danida WWF-projekter på tværs af syv lande med samlet 130 millioner kroner, hvilket gør en direkte forskel for mere end 30.000 mennesker. 🌱

Når du køber dine julegaver i
WWF's webshop, støtter du naturen
og de vilde dyr.

5 GAVER MED GOD SAMVITTIGHED

Køb dine julegaver i WWF's webshop på shop.wwf.dk

1.

2.

5.

3.

4.

1. Mulepose med pandalogo. 179 kroner. 2. Sneleopardbamsen, 19 centimeter. 200 kroner. 3. Drikkedunk med logo. 299 kroner.
4. Pandabamsen, 19 centimeter. 170 kroner. 5. 50 års jubilæumsplakat. 149 kroner